Provincie Flevoland
ONTVANGEN
20 APR. 2018

pwc

Provincie Flevoland
T.a.v. de Provinciale Staten van de Provincie Flevoland
Postbus 55
8200 AB LELYSTAD

17 april 2018

Referentie: RMDWJDX7F6CY-1015747765-33

Betreft: jaarrekening en controleverklaring 2017

Geachte leden van de Provinciale Staten,

Hierbij ontvangt u een gestempeld exemplaar van de jaarrekening 2017 en onze getekende controleverklaring d.d. 17 april 2018. Tevens zenden wij u één afschrift van bovengenoemde controleverklaring.

De controleverklaring, die is voorzien van een originele handtekening, dient te worden opgenomen in de 'Overige gegevens' bij de originele, door het college van Gedeputeerde Staten ondertekende, jaarrekening. Dit origineel is ten behoeve van uw eigen archief. Een afschrift van de controleverklaring is voorzien van de naam van de externe accountant, echter zonder persoonlijke handtekening. Wij bevestigen u akkoord te gaan met het opnemen van een afschrift in de 'Overige gegevens' opgenomen bij een kopie van de jaarrekening 2017, die identiek is aan het bijgevoegde gestempelde exemplaar.

Ondertekening en vaststelling van de jaarrekening

Eén exemplaar van de jaarrekening dient te worden ondertekend door het college van Gedeputeerde Staten voordat de jaarrekening (met daaraan toegevoegd het jaarverslag en de 'Overige gegevens') wordt aangeboden aan de Provinciale Staten van provincie Flevoland. De jaarrekening dient te worden vastgesteld door de Provinciale Staten van provincie Flevoland. Deze vaststelling dient te worden genotuleerd. Indien de jaarrekening niet binnen 45 dagen na de datum van afgifte van onze controleverklaring wordt vastgesteld vervalt onze toestemming om onze controleverklaring in de 'Overige gegevens' bij de jaarrekening op te nemen. Wij verzoeken u in dat geval met ons contact op te nemen om de situatie te bespreken.

Graag verzoeken wij u om een kopie van het ondertekende exemplaar van de jaarrekening aan ons toe te sturen voor ons dossier.

Gebeurtenissen na balansdatum

Indien er, vóór vaststelling van de jaarrekening, omstandigheden met belangrijke financiële gevolgen voor de provincie (gebeurtenissen na balansdatum) blijken, dient de jaarrekening te worden aangepast. Uiteraard vervalt in die situatie onze bovengenoemde toestemming.

PricewaterhouseCoopers Accountants N.V., Thomas R. Malthusstraat 5, 1066 JR Amsterdam, Postbus 90357, 1006 BJ Amsterdam T: 088 792 00 20, F: 088 792 96 40, www.pwc.nl

'PwC' is het merk waaronder PricewaterhouseCoopers Accountants N.V. (KvK 34180285), PricewaterhouseCoopers Belastingadviseurs N.V. (KvK 34180284), PricewaterhouseCoopers Advisory N.V. (KvK 34180287), PricewaterhouseCoopers Compliance Services B.V. (KvK 51414406), PricewaterhouseCoopers Pensions, Actuarial & Insurance Services B.V. (KvK 54226368), PricewaterhouseCoopers B.V. (KvK 34180289) en andere vennootschappen handelen en diensten verlenen. Op deze diensten zijn algemene voorwaarden van toepassing, waarin onder meer aansprakelijkheidsvoorwaarden zijn opgenomen. Op leveringen aan deze vennootschappen zijn algemene inkoopvoorwaarden van toepassing. Op www.pwc.nl treft u meer informatie over deze vennootschappen, waaronder deze algemene (inkoop)voorwaarden die ook zijn gedeponeerd bij de Kamer van Koophandel te Amsterdam.

Toestemming openbaarmaking controleverklaring en daaraan verbonden voorwaarden

Wij bevestigen u ermee akkoord te gaan om een afschrift van onze controleverklaring openbaar te maken tezamen met de volledige jaarrekening (met daaraan toegevoegd het jaarverslag en de 'Overige gegevens'), mits de opgemaakte jaarrekening ongewijzigd wordt vastgesteld door de Provinciale Staten van provincie Flevoland.

Indien u de jaarrekening en een afschrift van de verklaring opneemt op het internet, dient u te waarborgen dat deze goed zijn afgescheiden van andere informatie op de internetsite. Afscheiding kan bijvoorbeeld plaatsvinden door de jaarrekening in niet-bewerkbare vorm als een afzonderlijk bestand op te nemen of door een waarschuwing op te nemen indien de lezer de jaarrekening verlaat ('U verlaat de beveiligde, door de accountant gecontroleerde jaarrekening').

Tot het geven van een nadere toelichting zijn wij graag bereid.

Hoogachtend,
PricewaterhouseCoopers Accountants N.V.

drs. J.L. Sebel RA
partner

Bijlagen

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Aan: de Provinciale Staten van provincie Flevoland

Verklaring over de jaarrekening 2017

Ons oordeel

Naar ons oordeel:

- geeft de in deze jaarstukken opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van zowel de activa en passiva per 31 december 2017 en van de baten en lasten over 2017, in overeenstemming met het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV);
- zijn de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties over 2017 in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand gekomen, in overeenstemming met de begroting en met de in de relevante wet- en regelgeving, waaronder provinciale verordeningen, opgenomen bepalingen, zoals opgenomen in het normenkader dat is vastgesteld door de Gedeputeerde Staten op 4 juli 2017.

Wat we hebben gecontroleerd

Wij hebben de in deze jaarstukken opgenomen jaarrekening 2017 van provincie Flevoland te Lelystad ('de provincie') gecontroleerd. De jaarrekening bestaat uit:

- de balans per 31 december 2017;
- het overzicht van baten en lasten over 2017;
- de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en overige toelichtingen;
- de SiSa-bijlage met verantwoordingsinformatie over specifieke uitkeringen;
- de bijlage met het overzicht van de gerealiseerde baten en lasten per taakveld.

Het stelsel voor financiële verslaggeving dat is gebruikt voor het opmaken van de jaarrekening is het BBV.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden, het Besluit accountantscontrole decentrale overheden (Bado), het controleprotocol en het normenkader dat is vastgesteld door Gedeputeerde Staten op 4 juli 2017 en de Regeling controleprotocol Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT) 2017 vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

PricewaterhouseCoopers Accountants N.V., Thomas R. Malthusstraat 5, 1066 JR Amsterdam, Postbus 90357, 1006 BJ Amsterdam T: 088 792 00 20, F: 088 792 96 40, www.pwc.nl

'PwC' is het merk waaronder PricewaterhouseCoopers Accountants N.V. (KvK 34180285), PricewaterhouseCoopers Belastingadviseurs N.V. (KvK 34180284), PricewaterhouseCoopers Advisory N.V. (KvK 34180287), PricewaterhouseCoopers Compliance Services B.V. (KvK 51414406), PricewaterhouseCoopers Pensions, Actuarial & Insurance Services B.V. (KvK 54226368), PricewaterhouseCoopers B.V. (KvK 34180289) en andere vennootschappen handelen en diensten verlenen. Op deze diensten zijn algemene voorwaarden van toepassing, waarin onder meer aansprakelijkheidsvoorwaarden zijn opgenomen. Op leveringen aan deze vennootschappen zijn algemene inkoopvoorwaarden van toepassing. Op www.pwc.nl treft u meer informatie over deze vennootschappen, waaronder deze algemene (inkoop)voorwaarden die ook zijn gedeponeerd bij de Kamer van Koophandel te Amsterdam.

Onafhankelijkheid

Wij zijn onafhankelijk van provincie Flevoland zoals vereist in de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij Assurance opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Materialiteit

De reikwijdte van onze controle wordt beïnvloed door het toepassen van materialiteit. Het begrip 'materieel belang' wordt toegelicht in de sectie 'Onze verantwoordelijkheid voor de controle van de jaarrekening'.

De bij onze controle toegepaste goedkeuringstolerantie voor de jaarrekening als geheel is bepaald op EUR 2.600.000 (2016: EUR 2.362.000) waarbij de bij onze controle toegepaste goedkeuringstolerantie voor fouten 1% bedraagt en voor onzekerheden 3% van de totale lasten inclusief toevoegingen aan reserves, zoals voorgeschreven in artikel 2 lid 1 Bado.

Wij houden ook rekening met afwijkingen en/of mogelijke afwijkingen die naar onze mening om kwalitatieve redenen materieel zijn, zoals ook bedoeld in artikel 3 Bado.
Daarbij zijn voor de controle van de in de jaarrekening opgenomen WNT-informatie de toleranties gehanteerd zoals vastgelegd in de Regeling controleprotocol WNT 2017.

Wij zijn met Provinciale Staten overeengekomen dat wij aan Provinciale Staten tijdens onze controle geconstateerde afwijkingen boven de EUR 130.000 (2016: EUR 118.000) rapporteren alsmede kleinere afwijkingen die naar onze mening om kwalitatieve, SiSa of WNT-redenen relevant zijn.

Verklaring over de in het jaarrapport opgenomen andere informatie

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvatten de jaarstukken andere informatie, die bestaat uit:

- het jaarverslag, waaronder de programmarekening en de paragrafen.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:

- met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat;
- alle informatie bevat die op grond van het BBV is vereist.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in de Provinciewet en de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening. Het college van Gedeputeerde Staten is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het jaarverslag in overeenstemming met het BBV.

Verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening en de accountantscontrole

Verantwoordelijkheden van het college van Gedeputeerde Staten en de Provinciale Staten

Het college van Gedeputeerde Staten van de provincie Flevoland is verantwoordelijk voor:

- het opmaken en het getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten, alsmede voor het opstellen van het programmaverslag in overeenstemming met het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten, en voor
- de rechtmatige totstandkoming van de in de jaarrekening verantwoorde baten, lasten en balansmutaties. Rechtmatige totstandkoming betekent in overeenstemming met de begroting en met de relevante wet- en regelgeving, waaronder provinciale verordeningen, en ten slotte
- een zodanige interne beheersing die het college van Gedeputeerde Staten noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening en de rechtmatige totstandkoming van baten, lasten en balansmutaties mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

De Provinciale Staten zijn als kaderstellend en controlerend orgaan op grond van de Provinciewet verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van de provincie.

Onze verantwoordelijkheid voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel. Ons controleoordeel beoogt een redelijke mate van zekerheid te geven dat de jaarrekening geen afwijkingen van materieel belang bevat. Een redelijke mate van zekerheid is een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle afwijkingen ontdekken. Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen.

De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Een meer gedetailleerde beschrijving van onze verantwoordelijkheden is opgenomen in de bijlage bij onze controleverklaring.

Amsterdam, 17 april 2018
PricewaterhouseCoopers Accountants N.V

drs. J.L. Sebel RA

Bijlage bij onze controleverklaring over de jaarrekening 2017 van provincie Flevoland

In aanvulling op wat is vermeld in onze controleverklaring hebben wij in deze bijlage onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening nader uiteengezet en toegelicht wat een controle inhoudt.

De verantwoordelijkheden van de accountant voor de controle van de jaarrekening

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, het Besluit accountantscontrole decentrale overheden (Bado), het controleprotocol en het normenkader dat is vastgesteld door de staten op 14 december 2017 het controleprotocol WNT, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze doelstelling is om een redelijke mate van zekerheid te verkrijgen dat de jaarrekening vrij van materiële afwijkingen als gevolg van fouten of fraude is. Onze controle bestond onder andere uit:

- Het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing van de provincie.
- Het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden.
  Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de entiteit.
- Het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het college van Gedeputeerde Staten en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan.
- Het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte criteria voor de financiële rechtmatigheid en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan.
- Het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen en het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen.

Wij communiceren met de staten onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

www.pwc.nl

Accountantsverslag 2017

Accountantsverslag 2017
voor

Provincie Flevoland

17 april 2018

pwc

Provincie Flevoland
T.a.v. de Provinciale Staten van de provincie Flevoland
Postbus 55
8200 AB LELYSTAD

17 april 2018

Referentie: RMDWJDX7F6CY-1015747765-32

Accountantsverslag met betrekking tot de controle van de jaarrekening 2017

Geachte leden van de Provinciale Staten,

Hierbij bieden wij u ons accountantsverslag aan dat door ons is opgesteld in het kader van onze opdracht om de jaarrekening 2017 van provincie Flevoland te controleren. Onze controle is uitgevoerd conform onze opdrachtbevestiging van 12 september 2017. Dit verslag gaat in op de belangrijkste bevindingen uit de controle van de jaarrekening van provincie Flevoland.
Ons accountantsverslag bestaat uit vier delen. In deel 1 hebben wij een overzicht opgenomen van onze conclusies. In deel 2 worden de belangrijkste waarnemingen besproken die zijn voortgekomen uit onze controle. In deel 3 wordt een update gegeven aangaande de interne beheersing. Tot slot wordt in deel 4 nader ingegaan op de naleving van de voor provincie Flevoland relevante wet- en regelgeving.

Graag willen we de inhoud van dit verslag bespreken tijdens de vergadering met de commissie bestuur op 16 mei 2018. Mocht u in de tussentijd vragen hebben, dan kunt u uiteraard contact met ons opnemen.

Wij willen graag van deze gelegenheid gebruikmaken om u en uw medewerkers te bedanken voor de plezierige medewerking die we ervaren hebben tijdens onze werkzaamheden.

Hoogachtend,
PricewaterhouseCoopers Accountants N.V.

drs. J.L. Sebel RA
partner

'PwC' is het merk waaronder PricewaterhouseCoopers Accountants N.V. (KvK 34180285), PricewaterhouseCoopers Belastingadviseurs N.V. (KvK 34180284), PricewaterhouseCoopers Advisory N.V. (KvK 34180287), PricewaterhouseCoopers Compliance Services B.V. (KvK 51414406), PricewaterhouseCoopers Pensions, Actuarial & Insurance Services B.V. (KvK 54226368), PricewaterhouseCoopers B.V. (KvK 34180289) en andere vennootschappen handelen en diensten verlenen. Op deze diensten zijn algemene voorwaarden van toepassing, waarin onder meer aansprakelijkheidsvoorwaarden zijn opgenomen. Op leveringen aan deze vennootschappen zijn algemene inkoopvoorwaarden van toepassing. Op www.pwc.nl treft u meer informatie over deze vennootschappen, waaronder deze algemene (inkoop)voorwaarden die ook zijn gedeponeerd bij de Kamer van Koophandel te Amsterdam.

Inhoudsopgave

1. Ons oordeel over uw jaarrekening 2017 in één oogopslag

2. Nadere uitwerking van ons oordeel

2.1. Een goedkeurende controleverklaring op getrouwheid en rechtmatigheid

2.2. Flevoland kent een goede financiële positie

2.3. Specifieke dossiers in de jaarrekening 2017 nader toegelicht

2.3.1. De provincie monitort de financiële vaste activa adequaat

2.3.2. Bijstorting nazorgfonds Flevoland op adequate wijze verwerkt in de jaarrekening

2.3.3. Verwerking transacties inzake Nieuwland Erfgoed Centrum (NLE) adequaat

2.4. Er zijn in 2017 geen fraudegevallen geconstateerd

2.5. Wij hebben geen fouten geconstateerd in de SiSa-Bijlage

2.6. De door Gedeputeerde Staten gemaakte schattingen bij het opstellen van de jaarrekening laten een evenwichtig beeld zien

3. Onze visie op de interne beheersing

3.1. De geïdentificeerde controlerisico's zijn ongewijzigd

3.2. De belangrijkste onderwerpen uit de managementrapportage interim bevindingen samengevat

3.3. De interne beheersing rondom IT general controls is van adequaat niveau, enkele aandachtspunten geconstateerd

3.4. Uitkomsten Data-analyse inkoopproces leiden niet tot aanvullende risico's voor de jaarrekeningcontrole

4. Naleving van de voor provincie Flevoland relevante wet- en regelgeving

4.1. Vennootschapsbelastingplicht: geen sprake van winstgevende belastingplichtige activiteiten in 2017

4.2. U voldoet aan de Wet Normering Topinkomens (WNT)

4.3. Eén bevinding geconstateerd met betrekking tot de naleving van de EU aanbestedingswet.

4.4. Uw jaarrekening is conform het Besluit Begroting en Verantwoording opgesteld

4.4.1. De verslagleggingseisen rondom materiele vaste activa zijn aangepast

4.5. Wij waren gedurende de controle 2017 onafhankelijk

Bijlagen

1. Ons oordeel over uw jaarrekening 2017 in één oogopslag

Een goedkeurend oordeel bij uw jaarrekening

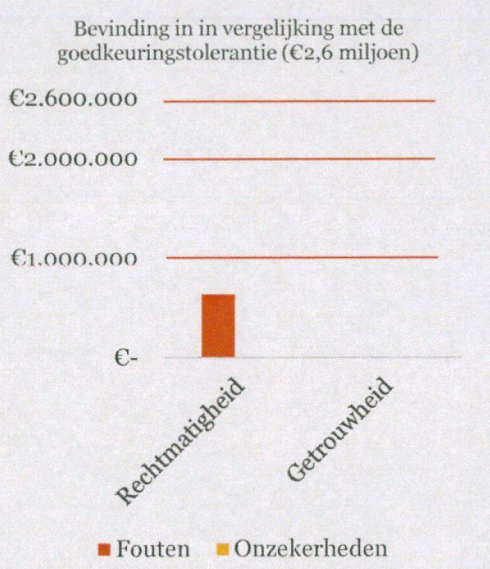

Uit onze controle komt één niet-gecorrigeerde bevinding naar voren voor wat betreft het aspect rechtmatigheid (zoals ook blijkt uit bovenstaande grafiek), die (ruim) past binnen de tolerantiegrenzen.

Oordeel getrouwheid	*Goedkeurend*
Oordeel rechtmatigheid	*Goedkeurend*

Het niveau van de interne beheersing

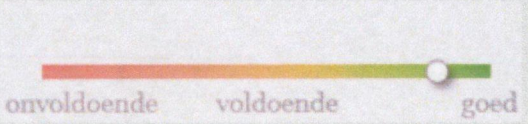

Wij zijn van mening dat de volwassenheid van de interne beheersing past bij omvang van de organisatie. De financiële basis/beheersing is hierbij blijvend goed te noemen. Flevoland werkt proactief aan het verder ontwikkelen van de interne beheersing.

Single Information Single audit (SiSa)

€23 miljoen

Is het bedrag aan bestedingen specifieke uitkeringen (subsidies) wat u dit jaar via de bijlage SiSa bij de jaarrekening verantwoordt aan het Rijk.

Aantal specifieke uitkeringen	*Bevindingen*
2	**Geen**

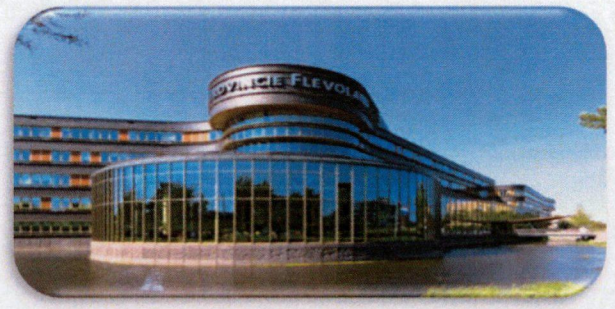

Ontwikkeling financiële positie

Bedragen *miljoen €

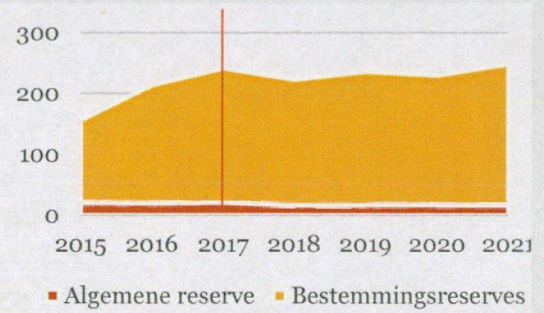

Dit betreft de werkelijke vermogenspositie 2017, aangevuld met de begrote vermogensontwikkeling 2018 – 2021 uit uw meerjarenbegroting.

Wet Normering Topinkomens (WNT)

Uit onze controle van de WNT-toelichting blijken geen bevindingen

	U heeft **twee** topfunctionarissen verantwoord in de jaarrekening
	Beide topfunctionarissen waren heel 2017 bij u **in loondienst**
	U heeft in 2017 **€0** ontslagvergoedingen boven de WNT-grens uitgekeerd

2. Nadere uitwerking van ons oordeel

2.1. Een goedkeurende controleverklaring op getrouwheid en rechtmatigheid

Wij hebben het voornemen een goedkeurende controleverklaring te verstrekken

Wij hebben onze controle van de jaarrekening 2017 van provincie Flevoland afgerond en hebben het voornemen een goedkeurende controleverklaring te verstrekken op de aspecten getrouwheid en rechtmatigheid, onder voorbehoud van goedkeuring van deze jaarrekening door het College van Gedeputeerde Staten.

De jaarrekening voldoet aan het BBV en het normenkader voor rechtmatigheid

De jaarrekening is opgesteld door het college van Gedeputeerde Staten van provincie Flevoland in overeenstemming met het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV). Als onderdeel van onze controle en met betrekking tot de jaarrekening hebben wij:

- de aanvaardbaarheid van de toegepaste grondslagen voor financiële verslaggeving beoordeeld; en
- de juistheid en de volledigheid van de toelichtingen beoordeeld; en
- de geschiktheid van het gebruikte normenkader voor rechtmatigheid beoordeeld.

Wij zijn van mening dat de grondslagen voor waardering en resultaatbepaling die het college van Gedeputeerde Staten heeft gehanteerd bij het opstellen van de jaarrekening 2017 aanvaardbaar zijn.

Jaarrekeningcontrole is opnieuw goed verlopen

De jaarrekeningcontrole 2017 is goed verlopen. Aan de voorkant heeft de provincie veel afstemming met ons gezocht. Dit heeft ervoor gezorgd dat het jaarrekeningtraject soepel is verlopen.

Er zijn geen ongecorrigeerde verschillen geconstateerd voor wat betreft het aspect getrouwheid.

Tijdens onze controle en tot de datum van dit verslag hebben wij een beperkt aantal controleverschillen geconstateerd. Deze verschillen zijn gecorrigeerd in de definitieve jaarrekening 2017. Voor een overzicht van de gecorrigeerde verschillen verwijzen wij naar bijlage A.1. in deze rapportage.

In onderstaande tabel hebben wij de ongecorrigeerde fouten en onzekerheden met betrekking tot het aspect getrouwheid opgenomen:

Controleverschillen getrouwheid:	*Fouten*	*Onzekerheden*	*Toelichting*
Ongecorrigeerde verschillen	**€0**	**€0**	
Oordeel	**Goedkeurend**		

Er is één ongecorrigeerd verschil geconstateerd voor wat betreft het aspect rechtmatigheid

Jaarlijks voert provincie Flevoland rechtsmatigheidsonderzoeken uit volgens een met PwC afgestemd intern controleplan. Op basis van deze onderzoeken en de door ons uitgevoerde controlewerkzaamheden, concluderen wij dat de verantwoorde baten, lasten en balansmutaties van provincie Flevoland tot stand zijn gekomen conform het door de Provinciale Staten vastgestelde normenkader en de wettelijke regels. Daarom hebben wij ten aanzien van rechtmatigheid een goedkeurend oordeel verstrekt. Bij de door uzelf uitgevoerde controles is één onrechtmatige besteding geconstateerd. Een dienst is niet conform de Europese Aanbestedingsrichtlijnen aanbesteed, hetgeen u adequaat heeft toegelicht in uw jaarrekening. De waarde van het totale contract is als onrechtmatigheid in onze oordeelsvorming meegenomen. In onderstaand overzicht geven wij u inzicht in de geconstateerde fouten en onzekerheden op het aspect rechtmatigheid.

Controleverschillen rechtmatigheid:	*Fouten*	*Onzekerheden*	*Toelichting*
Ongecorrigeerde verschillen	**€634**	**€0**	
Oordeel	**Goedkeurend**		

Geen onrechtmatigheden met betrekking tot programma-overschrijdingen

Als blijkt dat de gerealiseerde lasten zoals weergegeven in de programmarekening hoger zijn dan de geraamde bedragen met inbegrip van de laatste begrotingswijzigingen, kan er sprake zijn van onrechtmatige uitgaven. Voor een juiste oordeelsvorming is van belang in hoeverre de begrotingsoverschrijding past binnen het door de Staten geformuleerde beleid en/of wordt gecompenseerd door hogere opbrengsten. Het bepalen of, respectievelijk welke begrotingsoverschrijdingen onrechtmatig zijn, is voorbehouden aan de Provinciale Staten. In het kader van het afleggen van verantwoording door het college aan de Provinciale Staten liggen de autorisatiebevoegdheden op het niveau van de programmaonderdelen. In het jaarverslag is een analyse van de verschillende financiële resultaten per programma en programmaonderdelen opgenomen. Wij hebben geen onrechtmatigheden met betrekking tot programma-overschrijdingen geconstateerd

Er zijn geen fouten en onzekerheden in de SiSa-bijlage geconstateerd

Jaarlijks is de SiSa-bijlage een onderdeel van uw jaarrekening. Via deze bijlage worden diverse rijks- en provinciale uitkeringen verantwoord. Daarmee vormt de SiSa-bijlage de basis voor afwikkeling van deze uitkeringen.

Wij hebben de SiSa-bijlage gecontroleerd met inachtneming van de specifieke instructies die door de Rijksoverheid zijn vastgelegd in de 'Nota verwachtingen accountantscontrole 2017'. Op grond van het Besluit accountantscontrole decentrale overheden (Bado) gelden voor de SiSa andere, zwaardere, rapportering toleranties dan u als Staten in uw controleprotocol hebt opgenomen. Dit om ministeries in staat te stellen de specifieke uitkeringen vast te kunnen stellen en de Algemene Rekenkamer van informatie te voorzien.

Wij hebben bij onze controle van de SiSa-bijlage bij de jaarrekening 2017 geen afwijkingen geconstateerd. In bijlage A.2. gaan wij nader in op de bevindingen per regeling.

2.2. *Flevoland kent een goede financiële positie*

Uit de jaarrekening 2017 blijkt dat de financiële positie van Flevoland conform voorgaande jaren zeer goed is. Flevoland kent daarnaast een hoge eigen vermogenspositie. Hierbij is sprake van een algemene reserve en zijn er bestemmingsreserves ingericht. In de volgende grafiek is het verloop van het eigen vermogen van de provincie weergegeven:

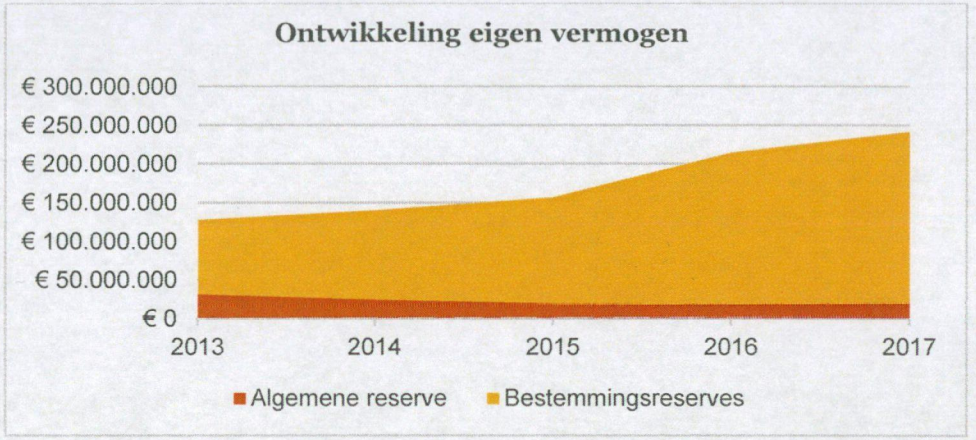

De afgelopen jaren is de reservepositie van de provincie sterk gestegen, voornamelijk als gevolg van gewijzigde verslaggevingsregels (waardoor bijdragen uit reserves niet meer direct in mindering gebracht mogen worden op activa).

De weerstandscapaciteit is ten opzichte van voorgaand jaar gestegen als gevolg van een verhoging van de algemene reserve. Bij de Zomernota 2017 is besloten de Algemene reserve met €5,0 miljoen te verhogen. Daarnaast is de reservepositie van provincie Flevoland zeer goed. In onderstaande grafiek is het verloop van het weerstandsvermogen van de provincie weergegeven:

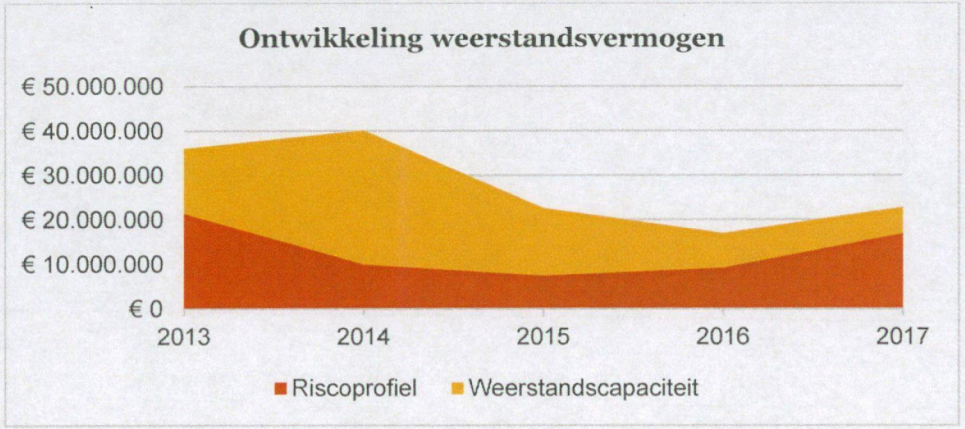

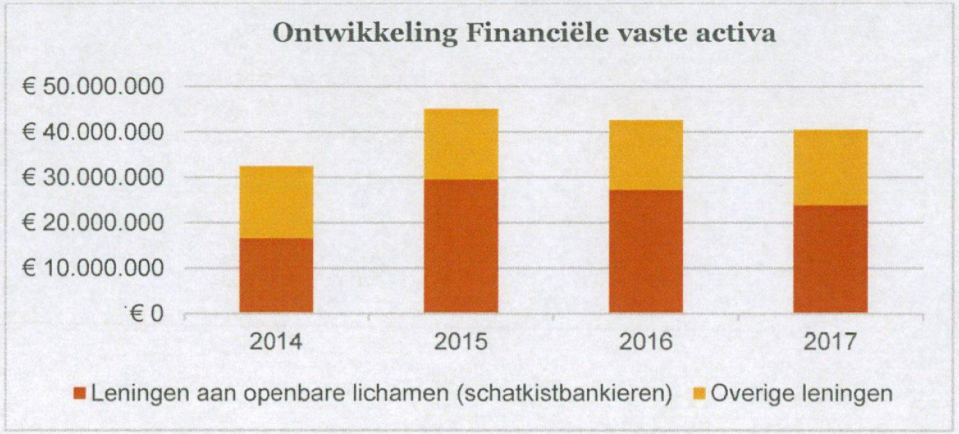

In 2017 hebben Provinciale Staten enkele wijzigingen doorgevoerd in de bestuurlijke uitgangspunten van het risicomanagementbeleid. Dit heeft geleid tot de Nota Risicomanagementbeleid 2017. Op basis van deze nota is de provincie in staat risico's beter te kwantificeren en te monitoren om vervolgens passende maatregelen te kunnen nemen. Deze nieuwe systematiek leidt in 2017 tot een verhoogd risicoprofiel (16,4m t.o.v. 9.2m in voorgaand jaar).
De weerstandsratio (weerstandscapaciteit t.o.v. het risicoprofiel) is 1,4. Dit ligt binnen de vastgestelde bandbreedte zoals opgenomen de Nota Reserves en Voorzieningen 2015-2019

2.3. Specifieke dossiers in de jaarrekening 2017 nader toegelicht

2.3.1. De provincie monitort de financiële vaste activa adequaat

De financiële vaste activa in de jaarrekening zijn in 2017 op totaal niveau afgenomen. In 2017 is de totale omvang van de financiële vaste activa €40,4 miljoen (2016: €42,7 miljoen). De financiële vaste activa zijn in hoofdlijnen te verdelen in leningen in het kader van schatkistbankieren en overige leningen. Met name deze laatste categorie kent verschillende waarderingsrisico's.

Onderstaande grafiek geeft een beeld van de samenstelling van de financiële vaste activa in 2017 en vorige jaren. In deze paragraaf lichten wij enkele posities binnen de financiële vaste activa toe.

Geen signalen aanwezig omtrent niet-inbaarheid van de lening aan C.V. Airport Garden City

C.V. Airport Garden City is een 100% dochter van de deelneming N.V. OMALA. Provincie Flevoland bezit 33,3% van de aandelen van deze N.V., deze aandelen hebben een nominale waarde van €1,0 miljoen. De totale omvang van de lening aan C.V. Airport Garden City is ultimo 2017 €5,7 miljoen Dit bevat een stijging van €1,2 miljoen ten opzichte van 2016. In februari 2018 heeft C.V. Airport Garden City reeds een bedrag van €2,5 miljoen vervroegd afgelost.

Ten tijde van onze controle was nog geen jaarrekening 2017 van C.V. Airport Garden City aanwezig waaruit blijkt of er risico's ten aanzien van de inbaarheid van de waardering van de kapitaalverstrekking en/of lening aanwezig zijn. Dit potentiële risico heeft (deels) een direct verband met de ontwikkeling van Luchthaven Lelystad en de hieraan ten grondslag liggende grondexploitatie binnen de C.V. De provincie Flevoland monitort de ontwikkelingen binnen de C.V. actief en is van mening dat op dit moment geen signalen aanwezig zijn dat de lening niet invorderbaar zal zijn. De verwachting is dat deze grondexploitatie in de toekomst met een positief saldo zal afsluiten.

De leningen aan openbare lichamen nemen af

De leningen aan openbare lichamen (gemeenten) in het kader van schatkistbankieren zijn ten opzichte van 2015 afgenomen met een bedrag van €3,3 miljoen tot een bedrag van €23,9 miljoen. De provincie heeft geen nieuwe leningen verstrekt. De vier reeds bestaande leningen zijn gedurende 2017 voor een deel afgelost, conform het afgesproken aflossingsschema.

Afwaardering van lening DE-on ter hoogte van het negatief eigen vermogen van DE-on

De stichting DE-on is in 2014 opgericht met het doel de energietransitie van traditionele energie naar duurzame energie in de provincie te versnellen. Om dit doel te bereiken worden verschillende projecten uitgevoerd. De financiering van deze stichting komt volledig ten laste van provincie Flevoland. Deze financiering bestaat uit een subsidie van €0,3 miljoen en een lening van €6,5 miljoen met een looptijd van 20 jaar. Dit betekent dat de lening uiterlijk 31 december 2034 volledig afgelost dient te worden.

Jaarlijks dient de provincie in te schatten hoe groot de kans is dat de lening in de toekomst niet terug betaald zal worden. Op dit moment is de provincie Flevoland van mening dat er nog geen signalen aanwezig zijn voor mogelijke oninbaarheid van de lening. Wel is de provincie van mening uit voorzichtigheid een voorziening te moeten vormen ter hoogte van het negatief eigen vermogen van stichting DE-on. De provincie is nagenoeg de enige schuldeiser van de DE-on waarbij de stichting een groot deel van de ontvangen middelen nog in kas heeft. Daarentegen is er wel sprake van een negatief eigen vermogen per balansdatum, welke ultimo 2017 totaal €-178.000 bedraagt (saldo ultimo 2016 + verwacht resultaat 2017). Mocht DE-on onverhoopt beëindigd of geliquideerd worden zal de lening naar verwachting ter hoogte van dit bedrag in ieder geval niet inbaar zijn. De provincie is van mening dat voorzichtigheidshalve de lening voorzien dient te worden voor een bedrag van €178.000. Wij zijn het eens met de conclusies van de provincie. Ter afdekking van een eventueel invorderingsrisico was reeds een oormerk opgenomen in de reserve Strategische projecten, de getroffen voorziening is hierop in mindering gebracht.

Onzekerheid rondom de lening aan Stichting Thuishaven (Reedewaard)

De lening aan Stichting Thuishaven vraagt jaarlijks extra aandacht omdat de stichting (nog) niet in staat is om aan haar aflossingsverplichting te voldoen. Ook de opgebouwde verschuldigde rente is tot op heden niet betaald.

De provincie heeft de situatie ten behoeve van de jaarrekening 2017 opnieuw beoordeeld. De vooruitzichten aangaande Reedewaard zijn optimistisch, de benodigde kasstromen blijven echter achter. De provincie is van mening dat de waardering van de verstrekte lening ten hoogte van €1.950.000 (nominale waarde) adequaat is. Belangrijkste zekerstelling binnen Reedewaard is het pand. Op basis van een taxatie van het pand verwacht Flevoland dat een eventuele verkoop voldoende opbrengt om tot aflossing over te kunnen gaan. Tevens is het financiële risico afgedekt door een getroffen oormerk in de reserve IFA. Voor de achterstallige rente zijn geen directe zekerheden gesteld. Daarnaast staat het volledige bedrag van €433.000 nog open. Vanwege de onzekerheid en het ontbreken van toereikende garanties voor het rentedeel voorziet Flevoland het gehele rentebedrag door het verhogen van de voorziening wegens oninbaarheid overige vorderingen. Wij hebben de bovengenoemde inschatting van de provincie beoordeeld. Wij zijn van mening dat deze inschatting adequaat is.

2.3.2. *Bijstorting nazorgfonds Flevoland op adequate wijze verwerkt in de jaarrekening*

In 2005 is door de exploitant van Het Friese Pad een nieuwe (goedkopere) afdichtingstechniek gebruikt. De kosten die hiermee bespaard zouden worden (€1,3 miljoen) zijn voorzichtigheidshalve gereserveerd binnen het doelvermogen Friese Pad. Dit bedrag – verhoogd met 5,0% rente vanaf de sluitingsdatum – zal conform toenmalige afspraken alsnog worden uitgekeerd aan de voormalige aandeelhouders, indien tien jaar na oplevering van de afdichting (in 2018) blijkt dat de totale levensduur van de afdichting niet vijftig, maar vijfenzeventig jaar bedraagt. Gezien de ervaringen met het beheer in de jaren na sluiting is de inschatting van de provincie dat de levensduur inderdaad vijfenzeventig jaar zal bedragen en er derhalve sprake is van een terugbetalingsverplichting. Het totaal terug te betalen bedrag is dan €1,8 miljoen (€1,3 miljoen + 5% rendement). Aan het hiervoor gereserveerde bedrag (€1,3 miljoen) is jaarlijks het werkelijke rendement toegevoegd (3,6%). Het tekort in de voorziening bedraagt daarom het verschil tussen de noodzakelijke groei op basis van de gemaakte afspraken (5% per jaar) en de werkelijke jaarlijkse toename (gemiddeld 3,6%), zijnde €164.000. Omdat deze stortplaats gesloten is draagt de provincie volledig het risico van eventuele tekorten in het doelvermogen. Op basis hiervan is een transitorische schuld opgenomen in de jaarrekening van provincie Flevoland. Wij zijn het eens met bovengenoemde verwerkingswijze in de jaarrekening van provincie Flevoland.

2.3.3. *Verwerking transacties inzake Nieuwland Erfgoed Centrum (NLE) adequaat*

Wij hebben vastgesteld dat de verwerking van het onroerend goed inzake NLE conform de reeds voorgestelde verwerkingswijze heeft plaatsgevonden. In 2017 is het onroerend goed van NLE overgenomen voor een bedrag van €5,3 miljoen. De daadwerkelijke waarde van het onroerend goed wordt geschat op €2,9 miljoen. Het verschil tussen aanschafbedrag en daadwerkelijke waarde is in 2017 afgeboekt (conform genomen Statenbesluit).

2.4. *Er zijn in 2017 geen fraudegevallen geconstateerd*

Fraude, fouten en niet-naleving van wet- en regelgeving

De verantwoordelijkheid voor de jaarrekening berust bij het college en de directie. Uit dien hoofde is het college en de directie verantwoordelijk voor het beschermen van het vermogen van de organisatie, het voeren van een afdoende financiële administratie en het in stand houden van een geschikt systeem van interne beheersing (waaronder procedures voor het waarborgen van de betrouwbaarheid en continuïteit van geautomatiseerde systemen en het voorkomen en opsporen van fraude, overige onregelmatigheden en fouten en niet-naleving van wet- of regelgeving). Wij hebben onze controle zodanig ingericht dat wij een redelijke mate van zekerheid verkrijgen dat de jaarrekening in zijn geheel geen afwijkingen van materieel belang bevat die het gevolg is van fraude of fouten.

Onze controle bestond niet uit een uitvoerige controle van transacties zoals noodzakelijk zou zijn om fouten of fraude die niet hebben geleid tot materiële afwijkingen in de jaarrekening te kunnen opsporen. Het dient te worden onderkend dat het controleproces inherente beperkingen kent. Als gevolg van de aard van fraude, met name wanneer daarbij sprake is van verhulling door samenzwering en vervalsing van documenten, is het mogelijk dat bij een controle die is opgezet en uitgevoerd in overeenstemming met algemeen aanvaarde controlestandaarden materiële fraude niet wordt ontdekt.

Hoewel doeltreffende interne beheersingsmaatregelen het risico, dat fouten en fraude zich voordoen of onontdekt blijven, doen afnemen, wordt dit risico hiermee niet weggenomen. Wij kunnen daarom niet garanderen dat eventuele fouten of gevallen van fraude ontdekt worden. Gegeven de inherente beperkingen van het controleproces en het interne beheersingssysteem kan en mag er niet op vertrouwd worden dat ons onderzoek alle fouten of gevallen van fraude aan het licht zal brengen.

Tijdens onze controle van de jaarrekening 2017 hebben wij geen aanwijzingen voor fraude geconstateerd.

2.5. *Wij hebben geen fouten geconstateerd in de SiSa-Bijlage*

Gedurende de controle hebben wij de SiSa-bijlage gecontroleerd, hierbij hebben wij geen bevindingen geconstateerd. Zie voor een overzicht van de door ons verrichte werkzaamheden bijlage A.2.

2.6. De door Gedeputeerde Staten gemaakte schattingen bij het opstellen van de jaarrekening laten een evenwichtig beeld zien

Bij het opstellen van de jaarrekening dient het college van Gedeputeerde Staten belangrijke schattingen ten aanzien van de verslaggeving toe te passen en toe te lichten. We hebben de schattingen die het college heeft gemaakt bij het opstellen van de jaarrekening 2017 beoordeeld. De onderstaande tabel geeft een overzicht van onze bevindingen met de bijbehorende motivering.

Belangrijkste schattingen	Bevindingen		Toelichting
	2017	2016	
Waardering grond	●	●	De provincie heeft ultimo 2017 gronden op de balans staan voor een bedrag van €1,9 miljoen. Hierop is een voorziening getroffen van €1,1 miljoen wat leidt tot een waardering van gronden voor een bedrag van €0,8 miljoen, dit is conform voorgaand jaar. Onze conclusie is dat deze voorziening adequaat is getroffen.
Afschrijvingen materiële vaste activa economisch nut	●	●	De materiële vaste activa met economisch nut worden conform de financiële verordening lineair afgeschreven. Wij hebben hierbij geen bevindingen geconstateerd en zijn het eens met de afschrijvingsmethodiek van de provincie.
Afschrijvingen materiële vaste activa maatschappelijk nut	●	nvt	Als gevolg van gewijzigde BBV-regels worden bijdragen uit reserves niet meer direct in mindering gebracht op deze investeringen. Deze bedragen worden met ingang van 2017 gestort in de nieuwe reserve Dekking afschrijvingslasten, van waaruit de toekomstige (hogere) kapitaallasten gedekt kunnen worden. Wij hebben hierbij geen bevindingen geconstateerd en zijn het eens met de afschrijvingsmethodiek van de provincie.
Waardering kapitaalverstrekkingen en leningen aan deelnemingen en overige verbonden partijen	●	●	De provincie heeft verschillende leningen verstrekt aan deelnemingen en overige verbonden partijen. Jaarlijks toetsen wij de waardering van deze kapitaalverstrekkingen. Op basis van deze toetsing hebben wij geconcludeerd dat de inschattingen van het college evenwichtig zijn. De lening inzake DE-on is deels voorzien (zie paragraaf 2.3). Wij zien geen noodzaak tot het treffen van aanvullende voorzieningen. Wij willen u er wel op wijzen dat het belangrijk is om de inbaarheid van deze posities te blijven monitoren.
Waardering uitzettingen < 1 jaar	●	●	De provincie heeft diverse vorderingen openstaan per 31 december 2017. Voor eventuele dubieuze vorderingen heeft de provincie een voorziening getroffen. Wij hebben deze voorziening gecontroleerd en hebben daarbij vastgesteld dat deze voorziening adequaat gevormd is.
Voorziening reorganisatie bedrijfsvoering	●	●	De voorziening getroffen in het kader van de reorganisatie bedrijfsvoering is door ons als evenwichtig ingeschat. Het grootste deel van de reorganisatie is voltooid. Het restant van de voorziening dient ter dekking van bestaande meerjarige afspraken in het kader van de reorganisatie bedrijfsvoering.

Voorziening pensioen/uitkeringen GS	●	●	In de jaarrekening 2017 is een voorziening pensioen/uitkeringen GS (APPA) verantwoord van €7,5 miljoen. De voorziening is gebaseerd op zogenaamde 'FTK'-grondslagen, omdat deze het beste aansluiten op de marktwaarde van de pensioenvoorziening. Deze grondslagen zijn als volgt: • rekenrente : RTS (=rente termijn structuur) per 31 december 2017 voor pensioenfondsen zoals gepubliceerd door DNB (zie bijlage); • sterfte: AG Prognosetafel 2016 met ervaringssterfte (leeftijdsterugstelling van een jaar voor zowel mannen als vrouwen) een leeftijdsverschil M-V van drie jaar; • excasso-opslag 2,00 %. Wij hebben uw APPA berekening herrekend en concluderen hierbij dat de APPA voorziening adequaat verantwoord is in de jaarrekening.
Voorziening personeel NLE	●	●	In 2016 is een voorziening getroffen die betrekking heeft op de garantstelling voor personeel van NLE. Deze voorziening is per 31 december 2017 opnieuw beoordeeld. Onze conclusie is dat deze voorziening voldoende onderbouwd is en terecht is gevormd. De inschatting van de provincie is evenwichtig.
Overige voorzieningen	●	●	Wij hebben de overige voorzieningen gecontroleerd. Onze conclusie is dat deze voorzieningen consequent gevormd en voldoende onderbouwd zijn.
Waardering van schulden met een looptijd < 1 jaar	●	●	Wij hebben de schulden met een looptijd korter dan een jaar gecontroleerd. Onze conclusie is dat deze schulden consequent gevormd worden en voldoende onderbouwd zijn.
Transitorische posten	●	●	Wij hebben de transitorische posten gecontroleerd. Onze conclusie is dat deze transitorische posten consequent gevormd worden en voldoende onderbouwd zijn.

Controleverschil	Voorzichtig	Evenwichtig	Optimistisch	Controleverschil
●	●	●	●	●
	Aanvaardbare bandbreedte – gebaseerd op materialiteitsoverwegingen			

3. Onze visie op de interne beheersing

3.1. De geïdentificeerde controlerisico's zijn ongewijzigd

Startpunt voor onze jaarrekeningcontrole is een risicoanalyse waarop wij onze controleaanpak baseren. Bij de controle van de jaarrekening 2017 hebben wij in ons auditplan 2017 de onderstaande controlerisico's gesignaleerd:

- fraude (doorbrekingen van de interne controle door het management en opbrengstverantwoording vormen een verhoogd risico in alle controles);
- europese aanbestedingen;
- de WNT verantwoording;
- waardering APPA voorziening;
- waardering Financiële vaste activa.

Onze risicoanalyse is ongewijzigd gebleven ten opzichte van de risico's die wij hebben geïdentificeerd tijdens de planningsfase van de controle.

3.2. De belangrijkste onderwerpen uit de managementrapportage interim bevindingen samengevat

Onze bevindingen omtrent uw interne controleomgeving hebben wij verwoord in onze management letter van 6 december 2017. De provincie Flevoland heeft op adequate wijze opvolging gegeven aan de belangrijkste interim-bevindingen.

Wij zijn van mening dat de volwassenheid van de interne beheersing past bij de omvang van de organisatie. De financiële basis/beheersing is hierbij blijvend goed te noemen. Flevoland werkt proactief aan het verder ontwikkelen van de interne beheersing. Een onderdeel hiervan zijn de interne controles die binnen de provincie worden uitgevoerd. Deze zijn op een blijvend goed niveau.

3.3. De interne beheersing rondom IT general controls is van adequaat niveau, enkele aandachtspunten geconstateerd

Als onderdeel van de jaarrekeningcontrole 2017 hebben wij IT audit werkzaamheden uitgevoerd waarbij wij de IT General Controls (ITGC's) voor het financiële systeem Coda hebben beoordeeld bij de provincie Flevoland. Ten tijde van de interim werkzaamheden hebben wij u geïnformeerd over de geconstateerde bevindingen met betrekking tot de ITGC's. Aanvullend hebben wij u toen geïnformeerd over het belang van informatiebeveiliging en de Algemene Verordening Gegevensbescherming ('AVG') waarop per 25 mei gehandhaafd zal worden. Wij benadrukken het belang om voldoende voortgang te houden in het implementeren van maatregelen om te voldoen aan deze wetgeving.

In februari 2018 hebben wij update werkzaamheden uitgevoerd aangaande de ITGC's voor Coda. Hierbij hebben wij vastgesteld dat het voorkomt dat er niet tijdig wordt gemeld dat medewerkers uitdienst zijn getreden. Daarnaast zijn de overige aandachtspunten in lijn met de bevindingen zoals gerapporteerd tijdens de interim rapportage:

- aanscherpen autorisatiebeheerproces en periodieke controle autorisaties;
- generieke accounts met uitgebreide rechten aanwezig binnen Coda en Beaufort;
- binnen Coda kunnen functioneel beheerders onder een andere gebruiker inloggen;
- wijzigingsbeheerproces voor Beaufort kan worden verbeterd.

Bovengenoemde heeft niet geleid tot fouten en/onregelmatigheden in de jaarrekening.

3.4. *Uitkomsten Data-analyse inkoopproces leiden niet tot aanvullende risico's voor de jaarrekeningcontrole*

Per jaareinde hebben wij een data-analyse uitgevoerd op functiescheiding in het inkoopfactuurverwerkingsproces. Hierbij hebben wij vastgesteld dat bij het registreren, controleren en goedkeuren van inkoopfacturen altijd twee verschillende personen betrokken zijn. Wel worden in een aantal gevallen twee van de drie stappen door één dezelfde persoon uitgevoerd. Aanvullend worden in sommige gevallen acties uitgevoerd onder een generiek account (bijvoorbeeld '1FA'), hierdoor is niet inzichtelijk welke medewerker deze actie heeft uitgevoerd. Wij bevelen aan om zoveel mogelijk gebruik te maken van gepersonaliseerde accounts en de processtappen door verschillende medewerkers uit te laten voeren.

Daarnaast is vastgesteld dat een drietal facturen zijn geregistreerd door medewerkers die betaalvoorstellen in Coda kunnen genereren. Dit is gezien hun functie niet wenselijk en wij adviseren deze rechten van deze medewerkers te ontnemen, om functiescheiding te borgen. Wel hebben wij vastgesteld dat bij deze facturen functiescheiding aanwezig is tussen het registreren en goedkeuren van de desbetreffende factuur.

Bovengenoemde uitzonderingen zijn gecommuniceerd en opgevolgd. Op basis hiervan hebben wij geen additioneel risico en geen onregelmatigheden aangaande de jaarrekening geconstateerd.

4. Naleving van de voor provincie Flevoland relevante wet- en regelgeving

4.1. Vennootschapsbelastingplicht: geen sprake van winstgevende belastingplichtige activiteiten in 2017

De vennootschapsbelasting (VPB) blijft in het aankomend jaar een onzekere factor. Landelijk speelt de onzekerheid dat de Belastingdienst überhaupt nog geen definitieve uitspraken heeft gedaan over de VPB bij provincies en gemeenten. Provincie Flevoland heeft onderzoek verricht naar mogelijke belastingplichtige activiteiten. Deze activiteiten waren gedurende 2016 en 2017 niet winstgevend. Op basis van deze uitgangspunten is geen vennootschapsbelastingschuld verwerkt in de jaarrekening 2017 (conform 2016). Dit is ook nader toegelicht in de jaarrekening 2017.

4.2. U voldoet aan de Wet Normering Topinkomens (WNT)

De WNT-verantwoording van provincie Flevoland is opgenomen in de toelichting van de jaarrekening. In 2017 hebben er geen wijziging plaatsgevonden op de posities van uw topfunctionarissen. Provincie Flevoland kent hierbij twee topfunctionarissen (de griffier en de provinciesecretaris). Uit onze controle van de WNT-verantwoording zijn geen tekortkomingen gebleken.

Wel hebben wij vastgesteld dat de verantwoordde bezoldiging in voorgaand jaar abusievelijk te hoog gepresenteerd is. De provincie heeft de vergelijkende cijfers in de WNT-verantwoording aangepast en deze aanpassing adequaat toegelicht. Er is overigens geenszins sprake van een onverschuldigde betaling.

4.3. Eén bevinding geconstateerd met betrekking tot de naleving van de EU aanbestedingswet.

Op basis van de uitgevoerde detailwerkzaamheden om vast te stellen in hoeverre de provincie heeft voldaan aan de Europese aanbestedingsregels is één bevinding boven de door ons gehanteerde rapporteringstolerantie geconstateerd. Dit betreft een opdracht die na meerdere uitvragen uiteindelijke ten onrechte niet Europees is aanbesteed. Deze bevinding is door de interne controlefunctionaris geconstateerd. Omdat de opdracht reeds gegund is kan de rechtmatigheidsfout welke is ontstaan niet worden gecorrigeerd. Dit leidt derhalve tot een rechtmatigheidsfout van €634.000,- (totale opdrachtwaarde). Naast genoemde bevindingen hebben wij geen aanvullende bevindingen geconstateerd.

4.4. Uw jaarrekening is conform het Besluit Begroting en Verantwoording opgesteld

Het college van Gedeputeerde Staten van provincie Flevoland heeft de jaarrekening opgesteld in overeenstemming met het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV). Als onderdeel van onze controle en met betrekking tot de jaarrekening hebben wij:

- de aanvaardbaarheid van de toegepaste grondslagen voor financiële verslaggeving beoordeeld; en
- de juistheid en de volledigheid van de toelichtingen beoordeeld.
- het verplicht activeren van activa met maatschappelijk nut gecontroleerd. In de onderstaande paragraaf hebben we deze toegelicht.
- Het opnemen van het overzicht taakvelden als onderdeel van de jaarrekening gecontroleerd.
- Het toepassen van de notities taakvelden en rente gecontroleerd.

Wij zijn van mening dat de grondslagen voor waardering en resultaatbepaling die het college heeft gehanteerd bij het opstellen van de jaarrekening 2017 aanvaardbaar zijn. Daarbij voldoet de jaarrekening aan het BBV.

4.4.1. *De verslagleggingseisen rondom materiele vaste activa zijn aangepast*

In 2017 zijn een aantal wijzigingen doorgevoerd in de verslaggevingsregels voor gemeenten en provincies (het BBV). Een belangrijke wijziging die ook impact heeft op de provincie Flevoland is de verplichting om materiële vaste activa met maatschappelijk nut (bijvoorbeeld wegen) ook te activeren vanaf 1 januari 2017. Flevoland deed dit in het verleden reeds, maar bracht bijdrage uit reserves daarbij direct in mindering op de investeringen. Deze mogelijkheid is eveneens komen te vervallen. De netto-investering is hiermee hoger dan voorheen gebruikelijk. Deze wijziging was reeds in de door Provinciale Staten vastgestelde programmabegroting 2017 adequaat verwerkt.

4.5. *Wij waren gedurende de controle 2017 onafhankelijk*

We hebben onze naleving van de externe standaarden, het wereldwijde onafhankelijkheidsbeleid van PwC en de met u gesloten overeenkomst met betrekking tot onze dienstverlening in 2017 bewaakt en bevestigen dat we aan deze onafhankelijkheidsverplichtingen hebben voldaan en voldoen.

Bijlagen

A.1. Samenvatting gecorrigeerde verschillen

Onderstaand hebben wij een overzicht opgenomen van onze bevindingen in uw jaarrekening 2017.

Overzicht van gecorrigeerde verschillen

#	Omschrijving	Jaarrekeningpost	Programmarekening		Balans	
			Debet €'000	Credit €'000	Debet €'000	Credit €'000
1	Een bijdrage van €481.000 werd verantwoord als vooruit ontvangen bedrag, terwijl deze bijdrage pas in 2018 is ontvangen en dus ook nog als vordering op de balans stond. Deze moeten derhalve gesaldeerd worden.	Vorderingen openbare lichamen				481
		Overlopende passiva			481	
2	Vastgesteld dat een factuur zowel als overige schuld positie als vooruitbetaalde kosten is verantwoord. Factuur heeft betrekking op 2018, derhalve dient deze in 2018 verantwoord te worden.	Overige schulden			191	
		Overlopende activa				191
Effect op het rekeningresultaat na bestemming			**0**	**0**	**0**	**0**

A.2. Single information Single audit (SiSa)

Wij hebben in onze controle specifieke werkzaamheden verricht om een oordeel te kunnen geven over de getrouwheid en rechtmatigheid van de financiële verantwoordingsinformatie in de bijlage inzake SiSa bij de jaarrekening 2017 van provincie Flevoland. Onze werkzaamheden varieerden van het beoordelen van de interne beheersing tot het uitvoeren van detailcontroles. In de bijlage bij de jaarrekening zijn twee typen indicatoren opgenomen:

- Indicatoren (bedragen en andere kwantitatieve gegevens, veelal prestatie-indicatoren), die van invloed zijn op de financiële vaststelling.
- Indicatoren, zonder invloed op de financiële vaststelling.

Voor de eerste indicator geldt dat er een relatie is tussen de jaarrekening en de bijlage. Wij hebben op deze indicatoren een reguliere rechtmatigheidscontrole uitgevoerd en indien specifiek gevraagd, is de deugdelijke totstandkoming van de indicator beoordeeld. De tweede indicator heeft normaliter geen directe relatie met de provinciale jaarrekening. Deze indicatoren zijn noodzakelijk voor het departementale jaarverslag. Bij deze indicatoren hebben wij alleen de deugdelijke totstandkoming van de indicator beoordeeld en dus niet de rechtmatigheid vastgesteld.

Voor de bevindingen uit onze controle gelden op grond van het
Besluit accountantscontrole decentrale overheden ('Bado') zwaardere rapporteringstoleranties dan voor andere onderdelen van de reguliere jaarrekening.

In dit rapport van bevindingen hebben wij per specifieke uitkering fouten en onzekerheden, boven een vastgestelde financiële grens, opgenomen voor zover deze niet door de provincie zijn gecorrigeerd. De financiële grens is afhankelijk gesteld van de omvangsbasis van de regeling. De omvangsbasis wordt gebaseerd op de gevraagde indicator. Bij een gevraagde indicator van 'bestedingen gedurende het jaar' wordt de omvangsbasis bijvoorbeeld gevormd door de bestedingen in de regeling.
De financiële grens is per specifieke uitkering:

- €12.500 indien de omvangsbasis kleiner dan of gelijk is aan €125.000.
- 10% indien de omvangsbasis groter dan €125.000 en kleiner dan of gelijk is aan €1.000.000.
- €125.000 indien de omvangsbasis groter is dan €1.000.000.

De rapporteringstolerantie heeft geen consequenties voor de omvang en aard van de controle van specifieke uitkeringen. Het gaat alleen om het rapporteren van de waargenomen fouten en onzekerheden voortkomende uit de accountantscontrole. Op basis van de Nota verwachtingen accountantscontrole uitgegeven door het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties rapporteren wij door middel van onderstaande voorgeschreven tabel de geconstateerde fouten of onzekerheden per regeling.

Nr	Naam specifieke uitkering of overige	Totale fout of onzekerheid per specifieke uitkering	Totale omvang van de fout of de onzekerheid (in €)	Toelichting fout/onzekerheid
E11	Nationaal Samenwerkingsprogramma Luchtkwaliteit (NSL)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
E27	Brede doeluitkering verkeer en vervoer	N.v.t.	N.v.t	N.v.t.